

Streszczenie

Tytuł rozprawy: Oświadczenia żywieniowe i zdrowotne w zakupach żywności

Autor: mgr inż. Magdalena Maria Olejniczak

Słowa kluczowe: oświadczenia żywieniowe i zdrowotne, żywność funkcjonalna, zachowania konsumentów, atrybuty produktów żywnościowych,

Głównym celem pracy jest identyfikacja wpływu oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych zamieszczonych na opakowaniu produktu żywnościowego na proces nabywczy konsumentów. Realizacja tego celu wymaga określenia wymiarów postrzegania tego rodzaju oświadczeń przez konsumentów, wyznaczenia uwarunkowań zachowań nabywców żywności OOZZ oraz stworzenia modelu zachowań nabywczych konsumentów na rynku żywności OOZZ. Dla realizacji celu głównego rozprawy sformułowano cele szczegółowe:

1. wskazanie determinant zakupu produktów żywnościowych zawierających oświadczenia żywieniowe i zdrowotne
2. określenie postrzegania konsumentów w odniesieniu do wybranych cech/atributów produktów zawierających oświadczenia
3. określenie wpływu informacji żywieniowej i zdrowotnej (oświadczeń) na percepcję atrybutów produktu żywnościowego.

Zakres przedmiotowy badań stanowiły uwarunkowania procesu zakupu produktów o charakterze prozdrowotnym zawierające na opakowaniu oświadczenia żywieniowe i zdrowotne. Zakres czasowy został określony w ramach: dla analiz źródeł wtórnych 2000 – 2014 badania własne zrealizowano w latach 2012 – 2015. W pracy doktorskiej przyjęto, że podmiotem badań będą kobiety powyżej 18 roku życia dokonujące zakupów produktów żywnościowych. Wybór jednostek badawczych nastąpił na podstawie metody doboru kwotowego, zaś badania przeprowadzono na terenie Wielkopolski.

W pracy sformułowano następujące hipotezy badawcze:

1. Postrzeganie produktów zawierających oświadczenia żywieniowe i zdrowotne jest różnicowane i zależne od deklarowanego stanu zdrowia oraz posiadanej wiedzy żywieniowej konsumentów.
2. Na proces postrzegania żywności opatrzonej oświadczeniami zdrowotnymi i żywieniowymi istotnie wpływa zrozumienie ich treści przez konsumentów.
3. Istotnymi czynnikami różnicującymi i warunkującymi zainteresowanie oraz zakupy produktów zawierających oświadczenia żywieniowe i zdrowotne są wiek, subiektywna ocena stanu zdrowia oraz poziom wiedzy żywieniowej konsumentów.
4. Zakupy produktów żywnościowych zawierających oświadczenia żywieniowe i zdrowotne cechują się bardzo wysokim poziomem ryzyka konsumentów.
5. Postrzeganie produktów żywności opatrzonej oświadczeniami jest jednoznaczne jedynie w ujęciu atrybutów zdrowotności i bezpieczeństwa. Inne atrybuty żywności OOZZ są postrzegane w sposób niejednoznaczny.

Dla identyfikacji czynników determinujących zachowania konsumentów na rynku żywności zawierającej oświadczenia żywieniowe i zdrowotne, przeprowadzone zostały badania wykorzystujące różnorodne metody i techniki badawcze. Jako metody ilościowe wykorzystano metodę wywiadu osobistego bezpośredniego przy użyciu kwestionariusza wywiadu, z kolei jako uzupełnienie badań ilościowych zastosowano metodę obserwacji ukrytej.

W efekcie przeprowadzonych badań ustalono, że zachowania nabywcze konsumentów na rynku żywności OOZZ są bardzo różnicowane. Świadomość istnienia oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych jest wśród konsumentek na relatywnie średnim poziomie; do istotnych czynników kształtujących ten poziom należy wiek respondentek, ich stan zdrowia, poziom wykształcenia, wiedza żywieniowa, wydatki na żywność, liczba osób w gospodarstwie domowym oraz stosowany wzór żywieniowy oparty o konsumpcję potraw niskokalorycznych.

Interesujących wniosków dostarczyła analiza zależności między zauważaniem oświadczeń, ich rozumieniem i przypisywanym znaczeniem przez konsumentki. Wyniki badań wykazały, że istniejące relacje zależne są od konkretnej treści oświadczenia. Analizowane oświadczenia znajdują się na produktach kierowanych do konsumentów o określonych potrzebach wzbogacenia organizmu o wybrane wartości odżywcze i witaminowe; dlatego też są one lepiej zauważane, a jednocześnie lepiej rozumiane i stają się przez to ważne dla nabywców tych konkretnych produktów. Pozostali konsumenci, niezainteresowani określonymi składnikami odżywczymi czy witaminami rzadziej zauważają dane oświadczenia, przez to również mają wątpliwości co do ich ważności dla siebie.

Przeprowadzone badania ujawniły, że postawy i formułowane opinie o oświadczeniach żywieniowych i zdrowotnych są bardzo niejednoznaczne wśród konsumentek. Precyzyjne określenie

opinii odnośnie różnorodnych obszarów związanych z oświadczeniami sprawiło znacznej grupie respondentek istotny problem.

Istotnym rezultatem podjętych badań własnych jest zbudowanie modelu postępowania rynkowego konsumentów w procesie zakupu żywności OOZZ. Wyraźnie uwydatnia on istotną konstatację: niezbędnym warunkiem wpływającym na decyzje zakupowe konsumentów jest zarówno pozytywna postawa wobec produktów wyrażana w postaci opinii oraz dostrzeganie na opakowaniach produktów określonych treści oświadczeń żywieniowych i/lub zdrowotnych.

Nie ma wątpliwości, że najbliższe lata na rynku żywnościowym funkcjonować będą pod znakiem żywności prozdrowotnej, dlatego też producenci tego rodzaju produktów powinni podjąć wszelkie działania, które poszerzą wiedzę i świadomość konsumentów na temat zdrowego żywienia i zaoferują konsumentom ofertę, która będzie spełniać ich oczekiwania pod kątem zdrowotności, dostępności i przystępności cenowej. Tylko szereg wzajemnych działań na rzecz zdrowia konsumenta może zagwarantować sukces producentom żywności zawierającej oświadczenia żywieniowe i zdrowotne, a społeczeństwu zapewnić prozdrowotną ofertę żywieniową.